

POHĽAD ŽIEN NA VÝZNAM PREVENČIE

PhDr. Andrea Lajdová, PhD.

Katedra ošetrovateľstva, Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce

Trnavská univerzita

ÚVOD

Aktívny postoj k zdraviu, zdravotná kultúra a zodpovednosť sú nevyhnutnou súčasťou života každého človeka.

V súčasnej modernej spoločnosti narastá škála problémov, ktoré oslabujú adaptačný mechanizmus jedincov v súvislosti s meniacimi sa životnými a pracovnými podmienkami, čo prináša vznik mnohých závažných ochorení, ktoré často menia kvalitu života človeka z dlhodobého hľadiska. Uvedené problémy sa týkajú aj zdravia žien, ktorých poslanie sa v súčasných životných podmienkach oproti minulosti mení. Väčšina žien pracuje, nielen z dôvodu emancipácie, ale i pod tlakom spoločenských podmienok a udržania určitého štandardu celej rodiny. Po skončení práce vykonáva ďalšie aktivity spojené s chodom domácnosti a výchovou detí. Organizmus ženy tento nápor často dešifruje ako chronický stres, ktorý sa prejaví

prejedaním sa, konzumáciou povzbudzujúcich látok, nedostatkom pohybu, čo môže viesť k vzniku závažných ochorení. Existuje tu veľa ďalších faktorov, ktoré vplývajú na zdravie žien v negatívnom zmysle a postupne vedú k vzniku závažných ochorení, ktoré sa vo výraznej miere podieľajú na ich morbidite a mortalite. Z gynekologicko – pôrodnického hľadiska ide najmä o rakovinu krčka maternice, tela maternice, vaječníkov a karcinóm prsníka.

Mnohým týmto ochoreniam sa dá predchádzať účinnou prevenciou, ktorá je zo strany odborníkov a zákonodarcov legislatívne upravená. Jej úspešnosť závisí od postoja žien k vlastnému zdraviu. Významnú úlohu v postoji k zdraviu zohrávajú generačné rozdiely medzi ženami a výchova k zdraviu v rodine, výchovných inštitúciách a celej spoločnosti.

Ženy sa starajú o zdravie svojich detí, svojho partnera, ale často zabúdajú na zdravie vlastné. Napriek tomu, že väčšina z nich je vzdelaných a dostatočne informovaných, vyhľadávajú lekára až keď sa objavia určité príznaky ochorenia.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: Žena – zdravie – prevencia - preventívne - prehliadky.

JADRO

Cieľom našej práce bolo zistiť, aký postoj ženy zaujímajú k svojmu zdraviu, či sú dostatočne zodpovedné nielen k sebe, ale aj svojej rodine, okoliu a celej spoločnosti. Skúmali sme 4 oblasti:

1. OBLASŤ: Postoje k zdraviu
2. OBLASŤ: Aktivita v zdraví
3. OBLASŤ: Zodpovednosť k zdraviu
4. OBLASŤ: Vedomosti o príznakoch nádorových ochorení

Výber respondentov bol zámerný, nakoľko sme ho špecifikovali podľa pohlavia. Veková hranica bola bez obmedzenia.

Výsledky, ktoré sme získali, sme vyhodnotili v absolútnych číslach a percentuálne. Na overenie stanovených hypotéz sme použili nepárovaný t-test (f-test). Pre vyhodnotenie podobnosti a súvisu otázok medzi sebou sme použili faktorovú analýzu. Pre vyhodnotenie hladiny významnosti rozdielov jednotlivých odpovedí od náhodného rozdelenia sme použili chí-kvadrát test.

ZHRNUTIE VÝSLEDKOV VÝSKUMU

- existuje vzťah medzi sebaopoznaním a seba hodnotením v oblasti postojov k zdraviu. Kladne hodnotila svoj postoj k zdraviu väčšina respondentov – 82%,

- do súvisu s účasťou na preventívnych prehliadkach nemôžeme dávať životný štýl žien, ale najmä ich názor na význam preventívnych prehliadok a strach zo závažného ochorenia, čo nás vedie k myšlienke, že je naďalej potrebné ženy informovať o rizikách v súvislosti s výskytom závažných ochorení, ale zároveň o spôsoboch ako im predchádzať, teda o možnostiach prevencie, pričom ako najúčinnnejšie sa ukazuje priame oslovenie respondentov, napríklad formou pozvánky na preventívnu prehliadku.
- k absolvovaniu preventívnych prehliadok vedie ženy strach z ochorenia, naopak ženy, ktoré neuvádzali zdravotné ťažkosti, preventívne prehliadky absolvujú menej často, alebo vôbec.
- 65% žien uviedlo, že ovláda metódu samo vyšetrovania prsníkov spoľahlivo, ale pravidelne (1x za mesiac) si vyšetruje prsníky iba 28% z nich,
- viac vedomostí preukázali ženy o príznakoch nádorového ochorenia prsníka, čo pravdepodobne súvisí s poskytovaním väčšieho množstva informácií práve o tomto ochorení.
- Čo sa týka vedomostí o súčasných možnostiach prevencie rakoviny prsníka viac žien pozná vek (67%), od ktorého sa robí mamografické vyšetrenie prsníkov, menej z nich (50%) pozná frekvenciu vyšetrenia. Rozdiely v odpovediach sa vyskytli z

hľadiska vzdelania pri hladine významnosti 5%, kedy ženy so vzdelaním základným a stredným uvádzali viac nesprávnych odpovedí ako ženy s vyšším a vysokoškolským vzdelaním.

ZÁVER

Závažné gynekologické ochorenia často zasahujú ženu v najproduktívnejšom období jej života a majú zásadný dopad na rodinný, pracovný a spoločenský život. Frekvencia výskytu týchto ochorení je obrazom životnej úrovne spoločnosti, zdravotného uvedomenia obyvateľstva a úrovne zdravotnej starostlivosti v oblasti prevencie. Aj keď na Slovensku preventívny program máme, štatistické ukazovatele hovoria o tom, že ho využíva iba malé percento žien (25 - 30%). Preto sa vynára požiadavka organizovaného skríningu, ktorá naráža na ťažkosti legislatívneho charakteru. Vychádzajúc z uvedených faktov je žiaduce, aby ženy venovali svojmu zdraviu maximálnu pozornosť, poznali preventívne programy, ale čo je najdôležitejšie – aby ich aj využívali. Mali by mať základné vedomosti o príznakoch gynekologických chorôb a v prípade ťažkostí včas vyhľadať odbornú pomoc. Musia sa samy naučiť byť dobrými manažérkami nielen svojho zdravia, ale i každodenných aktivít bežného života, ktoré s ním súvisia.

POUŽITÉ ZDROJE

BÁNSKA, K. Na zmenu v sekundárnej gynekologickej prevencii je potrebná zmena hierarchie hodnôt. In: *Lekárske listy*, odborná príloha Zdravotníckych novín, ISSN 0044-1996, 2008, roč. XIII/LVII, č. 8, s. 27-29.

LIBA, J. *Zdravie v kontexte edukácie*. Prešov: Prešovská univerzita, 2007, 254 s., ISBN 978-80-8068-539-3.

MARTINICKÝ, D.: Algoritmus systémovej terapie karcinómu prsníka. In: *Lekárske listy*, 2009, č. 31, s. 12.

PAYNE, J., *Kvalita života a zdravia*. Praha: Triton, 2005, 629 s., ISBN 80-7254-657-0.

POTANČOK, B. - SADOVSKÝ, O. Súčasný skríning rakoviny krčka maternice na Slovensku a návrh na celoplošný skríning. In: *Praktická gynekológia*, ISSN 1335 – 4221, 2004, roč. 11, č. 1, s. 4 – 11.

VOJTEKOVÁ, I. Výchova k zdraviu. In: *Sestra*, ISSN 1335-9444, 2004, roč. 3, č. 1, s. 11.

ZIKMUND, V. Základy a prejavy zdravia. In: *Medicínsky monitor*. ISSN 1335-0951, 2005, č. 4, s. 5.

ŽULTÁKOVÁ, S., KOHANOVÁ, T.: Rizikové faktory vzniku rakoviny cervixu a možnosti ich eliminácie z pohľadu pôrodnej asistentky. In:

Ošetrovateľstvo a pôrodná asistencia, ISSN 1336-183 X, 2009, roč. 7.
č. 2, s. 15.

KONTAKT

PhDr. Andrea Lajdová, PhD.

Trnavská univerzita

Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce

Katedra ošetrovateľstva

andrea.lajdova@truni.sk